

EI

**kaikelle
väkivallalle!**

Toimi kiusaamista, häirintää,
syrjintää ja väkivaltaa vastaan.

Rávvagat ámmátlaš ja logahatskuvlejumi oahppiide

**Seksuála headušteami ja veahkaválddi
eastadeapmi ja dasa seahkaneapmi**

Bisset seksuála headušteami ja veahkaválddi!

Seksuála headušteapmi ja veahkaváldi sáhttet dáhpáhuvvat man beare birrasis, ovdamearkka dihtii sosiála medias. Headušteapmi leage lassánan internehtas ja almmolaš sajiin.

Mas lea sáhka, mot headušteapmái ja veahkaváldái sáhttá darvánit ja mot dorvvolašvuoda sáhttá lasihit?

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Seksuála headušteapmi ja veahkaváldi - mat dat leat?

Seksuála headušteapmi mearkkaša sánalaš, sánehis, fysalaš dahje eará seksuála sávakeahtes láhttema, mainna loavkiduvvo silolaš dahje fysalaš guoskameahttunvuolta erenomážit láchčimiin uhkideaddji, vašánis, fuonuheaddji, vuolideaddji dahje átestuhtti atmosfeara. Seksuála veahkaváldi loavkida álo olbmo guoskameahttunvuoda dahje iešmearridanrievtti.

Seksuála headušteapmi ja veahkaváldi dagahit olmmošlaš gillámuša. Headušteapmi ja veahkaváldi váikkuhit áddejumiide iežas gorudis ja lagašvuodas, olmmošgaskavuodain ja iežas seksuálavuodas. Veahkaváldi dagaha dearvvašvuodačuolmmaid, baluid, givssideami dahje vuortnuheami.

Seksuála veahkaváldi lea rihkus. Danin dan birra lea álo dehálaš hállat, ja almmuhit dáhpáhusas oahppolágádusa bargovehkii, fuolaheaddjiide ja bolesii.

Seksuála headušteapmi ja veahkaváldi leat ovdamearkka dihtii:

- seksuálasidjii teakstadieđuid ja govvamateriálaid sádden
- govaid dahje olbmuid kommenteren
- fysalaš sávakeahtes láhtten ja guoskkahallan: njávkkadeapmi, cikcun, láhkkodeapmi, guorvun dahje eará guoskkahallan ovdamearkka dihtii sohkaealániidda, bahtii, čiččiide dahje badjeváhkáide
- sohkaealle- dahje seksuála ovtastallamii guoski gáibádusat dahje evttohusat
- bákkuheapmi seksuála dahkui, mii loavkida iešmearridanrievtti
- bákkuheapmi seksuála materiála geahččamii dahje seksii
- vuollil 18-jahkásačča seksuála ávkkástallan ja vuollil 16-jahkásačča geasuhallan seksuála daguide
- seksuálabálvalusa oastin vuollil 18-jahkásaččas
- veagalváldin, maiddá ovtastallangaskavuođas, rabas- dahje náittoslihtus
- gudneveahkaváldi ja sohkaealániid cáhpan

Láhka suddje erenomážit vuollil 16- ja 18-jahkásaččaid

Suomas leat guokte suodjeahkerájá: vuollil 16 ja vuollil 18 jagi.

Vuollil 16-jahkásažžii ii oaččo dahkat seksuála daguid dahje anašit sinna. Seksuála headušteami dagut dulkojuvvojit seksuála veahkaváldin, juos dat čuhcet vuollil 16- jahkásažžii. Vuollil 16-jahkásaš ii bastte addit gelbbolaš miehtama seksuála dahkui dahje anašeapmái nuorain dahje rávesolbmuin, guhte čielgasit lea boarrásut, go son.

18 jagi suodjeahkerádjá suddje nuora veagalváldimis, mii dáhpáhuvvá bearraša siste, luohttámušgaskavuođas dahje auktoritehtasajádagas.

Vuollil 18-jahkásačča govvejeaddji seksuálasidjii materiála hálddašeapmi ja juohkin leat álo gildon.

Lassidieđut: <https://poliisi.fi/seksuaalirikokset>

Mot doaimman, jus deaivvan seksuála headušteami ja veahkaválddi?

- daja ii, ja bivdde headušteaddji heaitit headušteames
- jus dilli lea eahpečielggas, váldde ášši ovdan ja muiltal, mat dagut du headuštít
- muite, ahte vaikke it basttáše dadjat dahje doaibmat váttes dilis, ovddasvástádus headušteamis ja veahkaválddis lea álo dan dahkkis
- dárbbu mielde mana eret báikkis ja ohcal dakkár olbmuid searvá, geaid vásihat dorvvolažžan
- váldde screenshottiid internehtas dáhpáhuvvun unohis oktavuodáváldimiin
- hárijehala ohcat veahki, váldit screenshottiid ja hállat headušteami birra
- muiltal vánhemiidda, mii lea dáhpáhuvvun
- muiltal dearvvašvuođadikšárii, psykologii, kuráhtorii dahje oahpaheaddjái. Oahppolágádusa bargoveagas lea geatnegasvuohta almmuhit mánáidsuodjalussii ja bolesii heggii dahje dearvvašvuhtii čuoheccu dagus, mii boahdá sin dihtosii.
- Oza veahki dárbbu mielde
Seri-tukikeskus: thl.fi/seri
Rikosuhripäivystys: riku.fi
Nuorten Exit: nuortenexit.fi
- jus oainnat seksuála headušteami dahje veahkaválddi, bivdde veahki. Muite iežat ja earáid dorvvolašvuođa ja sihkkarastte, ahte dagu čuožáhat oažžu doarjaga ja veahki.
- daga almmuhusa oahppolágádusas iežat vásihan seksuála headušteamis dahje veahkaválddis. Jeara, mat doaibmabijut ášši olis álggahuvvojit.
- daga veahkaválddis álo rihkusalmmuhusa bolesii

Geasa sáhtta leat oktavuodas, oahppolágádus deavdá

Jus lean ieš dahkki, mot doaimman?

- váldde ášši ovdan ja oza veahki naisenvakivalta.fi,
Lyömätön linja: miessakit.fi
- oza veahki maiddáí oahppolágádusa dearvvašvuodadikšáris, psykologas ja kuráhtoris

Mot sáhtán váikkuhit dorvvolašvuhtii?

- headušteami ja veahkaválddi eastadeapmi leat oassi oahppolágádusa dásseárvvu, dorvvolaš oahppanbirrasa ja buorre doaibmakultuvrra ovddideamis
- suokkardala, mot ieš láhttet internehtas ja mot hálat eará olbmuid birra
- suokkardala, mot dagat dorvvolaš saji alccesat ja earáide
- leage aktiivvalaččat mielde ovddideamen dorvvolašvuoda ja doaibmakultuvrra, mas buohkat váldojit aktiivvalaččat vuhtii

Mot sáhtán suddjet iežan seksuála headušteamis ja veahkaválddis?

- muite, ahte normála seksuála ovtastallamii laktása álo guovttebealat dáhttu ja miehtan
- muite, ahte dus lea vuoigatvuohta iežat rájáide ja oaččut álo biehttalit buot áššiin, maid it háliit
- muite maiddáí, ahte seksuála headušteapmi ja veahkaváldi eai leat goassige gillájeaddji sivva, iige ovdalis namuhuvvon daguin sáhte álo suddjet iežas
- hárhjala doaibmat unohis oktavuodaváldindiliin internehtas, almmolaš sajiin dahje oahppolágádusas
- suokkardala, makkár kanálain gánnáha leat nehtas. Daga almmuhusa kanála administráhtorii headušteaddji dahje áššehis sisdoalus.
- suokkardala fuolalaččat, maid juogat nehtas iežat ja earáid birra
- jođe lagaš olbmuiguin dahje eará olbmuiguin, geaid vásihat dorvvolažžan, dorvvolaš báikkiin ja dorvvolaš jándoráigge

EI

kaikelle väkivallalle!

Toimi kiusaamista, häirintää,
syrjintää ja väkivaltaa vastaan.

Dát brošyra lea oassi oahpahusráđđehusa givssideami, heađušteami, olggušteami ja veahkaválddi eastadeami siidduid materiálain. Siidobarggu vuodđun lea oahpahus- ja kulturministeriija givssideami, veahkaválddi ja heađušteami eastadeami doaibmabidjoprográmmas <https://okm.fi/kiusaamisen-ehkaisemisohjelma> ja riikkaviidosaš mánnástrategiija ollašuhttimis <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163541>.

Brošyra gullá oassái maiddáí vuoigatvuodáministeriija ollašuhttán nissoniidda čuohcán veahkaválddi dustenprográmmii <https://oikeusministerio.fi/naisiin-kohdistuvan-vakivallan-torjuntaohjelma>

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

LAPSI-
strategia

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET